

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 127/2021 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 27/2020 vp Ari Koponen ps ym. Lakialoite laiksi lukiolain 40 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n muuttamisesta
- Lakialoite LA 6/2021 vp Ari Koponen ps ym. Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta
- Toimenpideoite TPA 9/2019 vp Terhi Koulumies kok ym. Toimenpideoite koulukiusaajan opetuspaikan vaihtamisesta
- Toimenpideoite TPA 10/2019 vp Marko Kilpi kok ym. Toimenpideoite koulukiusatun mahdollisuudesta saada korvausta koulutuksenjärjestäjältä
- Toimenpideoite TPA 110/2020 vp Ari Koponen ps Toimenpideoite koulukiusaamisen vastaisiin toimiin ryhtymisestä
- Toimenpideoite TPA 117/2020 vp Sanna Antikainen ps ym. Toimenpideoite Etelä-Karjalassa käytössä olevasta lainvastaisiin tekoihin puuttuminen kouluissa -toimenpidemallin valtakunnallisesta käyttöönotosta

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 48/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Sami Aalto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Kirsi Lamberg, opetus- ja kulttuuriministeriö

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

- opetusneuvos Mika Puukko, opetus- ja kulttuuriministeriö
- vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Piatta Skottman-Kivelä, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- lakimies Olli Korhonen, Opetushallitus
- lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Mari Sjöström, Suomen Kuntaliitto
- asiantuntija Saku Lehtinen, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- koulutuspolitiikan päällikkö Nina Lahtinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun 8b-luokan oppilaat

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- oikeusministeriö
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry
- Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- Suomen Opiskelija-Allianssi — OSKU ry
- Suomen Rehtorit ry
- Suomen Vanhempainliitto ry
- Yksityiskoulujen Liitto ry
- Pääkaupunkiseudun ateistit ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perusopetuslakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettua lakia.

Laeissa ehdotetaan täsmennettäväksi opetuksesta epäämistä koskevaa sääntelyä, jotta opiskelija saisi epäämisen aikana ja opetukseen palatessaan tarvitsemansa tuen. Perusopetuslain mukaista epäämistä koskeva enimmäisaikaa ehdotetaan pidennettäväksi jäljellä olevan työpäivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi. Erottamista koskevia menettelysäännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että opiskelijalle ja huoltajalle varattaisiin tilaisuus osallistua henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan erottamisen aikana. Lisäksi opiskelijan velvollisuuksia ehdotetaan tarkennettaviksi.

Lakeihin lisättäisiin säännös lapsen edusta opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia ehdotetaan muutettaviksi siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Lakeihin sisältyvä säännös kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireillä oloon ja tuomioistuinten ratkaisuun ehdotetaan kumottavaksi.

Perusopetuslain ja lukiolain muutoksenhakua koskevaan sääntelyyn tehtäisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista johtuvat muutokset.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

Lakialoitteet

LA 27/2020 vp

Aloitteessa esitetään, että lukiolain (714/2018) 40 §:ään ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 80 §:ään lisätään kumpaankin perusopetuslain (628/1998) 29 §:n (1267/2013) 7 momentin mukaiset uudet momentit, joiden mukaan koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Aloitteen tarkoituksena on säätää opettajalle tai rehtorille velvoite puuttua tiedossa olevaan lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa esiintyvään kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään koulutuksen järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti.

Tavoitteena on varmistaa lukiolain 40 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:ssä tarkoitettujen oikeuden turvalliseen opiskelu-ympäristöön paras mahdollinen toteutuminen.

LA 6/2021 vp

Lakialoitteessa ehdotetaan, että perusopetuslaissa (628/1998) säädetään myös rehtorin oikeudesta määrätä jälki-istunto. Samoin esitetään säätämistä rehtorin mahdollisuudesta turvaamistoimena evätä osallistuminen opetukseen kolmen päivän ajaksi, jonka aikana oppilaan tukea edistettäisiin oppilashuollon toimesta. Lisäksi esitetään, että oppilaan määräaikaisesta erottamisesta voisi päättää rehtori enintään kahden viikon määräajaksi.

Toimenpideoitteet

TPA 9/2019 vp

Toimenpideoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön korjaamiseksi siten, että oppilaan opetuksen järjestämispaikkaa voidaan perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä vaihtaa, jotta hänen toiselle koulun oppilaalle aiheuttamansa merkittävä ruumiillinen tai henkinen vahinko saadaan loppumaan. Oppilaalle ja hänen vanhemmilleen on

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluiksi, ja mahdollisesta uuden koulupaikan määräämisestä on ilmoitettava kunnan sosiaalihuollon viranomaisille.

TPA 10/2019 vp

Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, että koulukiusatulla on mahdollisuus saada korvausta koulutuksenjärjestäjältä, jos tämä ei puutu tehokkaasti kiusaamistapaukseen.

TPA 110/2020 vp

Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kouluväkivalta-aallon pysäyttämiseksi.

TPA 117/2020 vp

Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ottaakseen valtakunnallisesti käyttöön Etelä-Karjalassa käytössä olevan lainvastaisia tekoja kouluissa kitkevän toimenpidemallin.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksen tarkoituksena on muuttaa perusopetusta, lukiokoulutusta, ammatillista koulutusta sekä tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta koskevien lakien eräitä säännöksiä siten, että ne antavat nykyistä tehokkaammat keinot puuttua kiusaamiseen ja väkivaltaan kouluissa ja oppilaitoksissa. Tavoitteena on varmistaa oppilaan ja opiskelijan oikeusturva sekä vahvistaa näiltä osin turvallisen oppimisympäristön toteutumista.

Esityksessä ehdotetaan muun muassa täsmennettäväksi opetuksen epäämistä koskevaa sääntelyä ja pidennettäväksi perusopetuslain mukaista epäämistä koskevaa enimmäisaikaa jäljellä olevan työpäivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi. Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi säännös lapsen edusta opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia ehdotetaan muutettaviksi siten, että niissä säädetään opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosesityksin.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan (PeVL 48/2021 vp) pitävänsä hallituksen esityksen tavoitteita perusteltuina ja hyväksyttävänä. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä sivistyksellisten oikeuksien ja oppivelvollisuuden (perustuslain 16 §) kannalta. Oppivelvollisuus koskee perusopetusta ja sen jälkeistä koulutusta siihen asti, kun henkilö täyttää 18 vuotta tai on tätä ennen hyväksytysti suorittanut oppivelvollisuuteen kuuluvan tutkinnon. Oppivelvollisuutta voi perusopetuksen jälkeen suorittaa muun muassa lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Oppivelvollisuuteen kuuluva opetus on perustuslain 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusopetusta (PeVL 43/2020 vp, s. 4).

Kun kaikki opiskelijat, esimerkiksi lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen osallistuvat, eivät ole oppivelvollisuuden piirissä, esitetty sääntely on muita kuin oppivelvollisia koskevilta osin merkityksellistä perustuslain 16 §:n 2 momentin kannalta.

Opetuksen epäämistä ja ammatillisen koulutuksen opiskelijan kurinpitoseuraamusten määräämisen toimivaltaa koskevien säännösehdoitusten muutostarpeita käsitellään tämän mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Kaksoisrangaistavuuden kielto. Hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottaviksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain säännökset kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun (kaksoisrangaistavuuden kieltoa koskevat säännökset). Sivistysvaliokunta katsoo, että kaksoisrangaistavuutta koskevan sääntelyn soveltumattomuutta kurinpitomenettelyyn taustoitetaan esityksessä kattavasti. Esitys edellä mainittujen säännösten kumoamisesta selkeyttää kaksoisrangaistuksen kieltoon liittyvää oikeusperustaa ja on siten perusteltu.

Sivistysvaliokunta perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten selvyiden vuoksi toteaa, ettei edellä mainittujen kaksoisrangaistavuuden kieltoa koskevien säännösten kumoaminen tarkoita kaksoisrangaistavuuden kiellon kumoamista kaikissa oppilaitoksissa tapahtuvaa toimintaa koskevissa tapauksissa, vaan kyse on siitä, että kaksoisrangaistavuuden kiellon ulottuvuus suhteessa oppilaitoksissa tapahtuvaan toimintaan määritellään vastaisuudessa oikeuskäytännössä.

Opiskeluoikeuden pidättäminen lukiokoulutuksessa. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan viitannut hallituksen esityksen opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan lukiolain säännöksen (41 §:n 4 momentti) ongelmallisuuteen ja sääntelyn korjaamisen viipymiseen. Edellä mainittu säännös ehdotetaan kumottavaksi käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen yhteydessä viitaten perustuslakivaliokunnan vuonna 2011 antamaan lausuntoon (PeVL 60/2010 vp, s. 5), josta ilmenee opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan sääntelyn ongelmallisuus perustuslain 21 §:n oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin kuuluvan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleessa turvatun syyttömyysolettaman kannalta.

Sivistysvaliokunta yhtyen perustuslakivaliokunnan lausuntoon kiinnittää valtioneuvoston vakavaa huomiota siihen, että valtioneuvoston tiedossa ollutta perustuslaillista ongelmaa ei ole korjattu viipymättä.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Kiusaaminen on monisyinen ongelma

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa on tuotu esille, että oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on toistuvasti käynyt ilmi, ettei oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön aina toteudu eivätkä koulujen keinot havaita ja puuttua kiusaamiseen ole aina riittäviä. Myös lasten omissa kanteluissa useimmiten aiheena ovat opiskeluympäristön turvallisuuteen liittyvät kysymykset.

Laillisuusvalvontahavaintojen perusteella on ilmennyt, että oppilaan häiritsevän tai väkivaltaisen käytöksen taustalla saattavat usein olla puutteet oppilaan saamassa oppimisen ja koulunkäynnin tuessa sekä viranomaisten tai toimialojen välisessä monialaisessa ja moniammatillisessa yhteistyössä. Valiokunta korostaa lapsen edun ensisijaisuuden huomioon ottamista myös lapsen tuen tarpeen tunnistamisessa sekä oikean ja oikea-aikaisen tuen antamisessa. Niillä voidaan osaltaan ehkäistä väkivaltaista käytöstä.

Valiokunta on aikaisemmin useaan otteeseen kiinnittänyt vakavaa huomiota kouluissa ja oppilaitoksissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan sekä edellyttänyt riittävän tehokkaita toimia kiusaamisen kitkemiseksi (mm. SiVM 19/2021 vp, SiVM 3/2020 vp ja SiVL 18/2021 vp). Valiokunta on mietinnössään SiVM 19/2021 vp ehdottanut, että kiusaamisen ehkäisy koulutuksen kaikilla asteilla otetaan yhdeksi koulutuspoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelman painopistealueeksi.

Valiokunta tunnistaa, että kiusaamisessa ja väkivallassa on kyse monimutkaisesta ilmiöstä, jonka taustalla olevat syyt ja siitä aiheutuvat seuraukset ovat moninaiset. Kiusaamisen taustalla voi olla monenlaisia ongelmia, esimerkiksi oppimisvaikeuksia tai ongelmia perheessä tai jopa se, että kiusaaja on itsekin kiusaamisen uhri. Yksi kiusaamisen muoto on myös oppilaan tai opiskelijan ulkopuolelle jättäminen (ostrakismi). Kun ongelmakäyttäytymisen taustalla olevat tekijät ovat moninaiset, on tärkeää huolehtia siitä, että myös ennaltaehkäisemisen ja puuttumisen keinoja ja osaamista on käytettävissä riittävästi siten, että kuhunkin ongelmaan voidaan vastata oikealla toimenpiteellä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kiusaamiseen ja väkivaltaan liittyvien ongelmien ratkaisemisessa hyödynnetään tutkittua tietoa ja että hyviksi osoittautuneita käytäntöjä jaetaan muiden hyödynnettäviksi.

Koulut ja oppilaitokset ovat merkittävässä asemassa kiusaamisen ehkäisemisessä

Valiokunta on mietinnössään SiVM 3/2020 vp käsitellyt laajasti kiusaamisen ja väkivallan ongelmaa sekä siihen puuttumista. Valiokunta uudistaen mietinnössään esille tuomansa korostaa, että kiusaaminen on merkittävä pahoinvointia aiheuttava tekijä lapsen ja nuoren kehityksessä ja vakava uhka terveydelle, hyvinvoinnille ja koulumotivaatiolle. Kiusatuksi tulemiseen liittyvät kokemukset usein vaikuttavat pitkälle aikuisikään.

Valiokunta on mietinnössään tuonut esille, että koulu on keskeisessä asemassa lasten ja nuorten ongelmien havaitsemisessa ja niihin puuttumisessa. Kouluilla on merkittävä tehtävä huolehtia lasten ja nuorten terveestä kasvusta sekä oppilaiden ryhmäytymisen taitojen harjaantumisesta.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Mielenterveyttä ja hyvinvointia edistävät myös hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot. Niiden omaksuminen on tärkeää perusopetuksessa ja jo varhaiskasvatuksessa, koska ne auttavat kertomaan omista tunteista ja kokemuksista, ymmärtämään toisten tunteita sekä keskustelemaan vaikeistakin asioista. Tärkeää on myös se, että jokainen tulee omassa yhteisössään kuulluksi ja nähdyksi sekä tuntee kuuluvansa koulu- tai oppilaitosyhteisöön.

Valiokunta pitää tärkeänä saada opetuksen sisältöihin laillisuuskasvatusta, jolla voidaan lasten ja nuorten ikä- ja kehitystason mukaisesti tuoda esille väkivaltaisen käytöksen seuraamukset esimerkiksi rikosoikeuden ja vahingonkorvausoikeuden näkökulmista ottaen huomioon myös digitaalisilla alustoilla, kuten sosiaalisessa mediassa, tapahtuva kiusaaminen.

Aikuisten epäasiallinen käytös

Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille tarve tunnistaa, että kouluissa ja oppilaitoksissa esiintyy myös aikuisten, esimerkiksi opettajan, epäasiallista käytöstä oppilaita tai opiskelijoita kohtaan. Opetushallituksen ja THL:n tilaston mukaan henkilöstön oppilaitokseen kohdistamaa epäasiallista käytöstä, esim. väkivaltaa, häirintää ja kiusaamista, esiintyi 14 %:ssa kaikista vastanneista peruskouluista (vastaajina 91 % kaikista Suomen peruskouluista).

Jokainen kiusaamistapaus on väärin, mutta erityisen vakavaa on, mikäli koulun henkilöstöön kuuluva aikuinen, jolla on lapseen nähden valta-asema, käyttäytyy asiattomasti lasta kohtaan. Tällainen käytös vaarantaa oppilaan tai opiskelijan luottamusta koulun henkilöstöön ja nostaa siten kynnystä ottaa puheeksi esimerkiksi kiusaamistapaukset.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että oppimisympäristöissä turvataan toimivat menettelyt epäkohtien esille tuomiseksi ja niihin puuttumiseksi.

Kurinpitosäännöksiin ehdotetut muutokset

Esityksessä esitetään tarkennettaviksi kurinpitokeinoja, joita voidaan käyttää, kun oppilas häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti. Kyse on reaktiivisista ja ainakin osin jälkikäteisistä menettelyistä.

Rangaistuksen uhkalla on myös ennalta ehkäisevä vaikutus, minkä asiantuntijoiden ohella valiokunnassa kuultavina olleet oppilaat toivat esille. Kouluun tulemisen kieltämisen mahdollisuutta lapset ovat pitäneet hyvänä muun muassa sen vuoksi, että väärin toiminut oppilas voisi miettiä omaa tekoaan ja syitä sille. Oppilaiden turvallisuuden tunnetta lisää se, kun oppilaat voivat varmistua siitä, että koulussa ketään ei satuteta ja tilanne saadaan rauhoitettua.

Valiokunta pitää tarpeellisena lisäyksenä oppilaan tai opiskelijan iän ja kehitystason huomioimista kurinpitotoimista päätettäessä. Tämä on yksi tärkeä tekijä lapsen edun huomioimiseksi kurinpitotoimista päätettäessä.

Valiokunta huomauttaa, että kurinpitotoimilla voi olla lapsen ja nuoren kannalta myös haitallisia vaikutuksia. Tämä on tullut esille myös kuultavina olleiden lasten valiokunnalle antamassa lausunnossa, jossa on tuotu esille muun muassa se, että koulusta poissaolon aikana oppimisen tuki

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

voi olla puutteellista. Valiokunta pitää tärkeänä huolehtia siitä, että lasta tai nuorta, joka on määrätty olemaan pois koulu- tai opiskeluyhteisöstään, ei saa jättää ilman riittävää tukea ja huolenpitoa. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Kurinpito yksin ei ole oikea tapa puuttua moitittavaan käyttäytymiseen, vaan lisäksi tulee kiinnittää huomiota toimiin, joilla ehkäistään kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kouluissa ja oppilaitoksissa. Kieltämisen ja rangaistusten lisäksi on tärkeää ohjata lapsia ja nuoria myönteisiin toimintatapoihin, jotka edistävät lapsen ymmärrystä erilaisuuden kohtaamisesta ja kunnioittamisesta.

Asiantuntijalausunnossa on pidetty puutteena sitä, että kasvatustieteellisen mahdollisuus ei kohdistu lukioihin ja ammatilliseen koulutukseen. Valiokunta saadun selvityksen perusteella katsoo, että perusopetuslain mukaisen kasvatustieteellisen laajentaminen toiselle asteelle ei ole tarkoituksenmukaista huomioiden toisen asteen opiskelijoiden ikä. Opiskelijan epäasialliseen käytökseen on mahdollista puuttua opiskelijan kanssa keskustelemalla ilman, että siitä laissa säädetään.

Valiokunta katsoo, että ennaltaehkäisyä ja puuttumista lasten ja nuorten väkivaltaiseen käyttäytymiseen on mahdollista tehostaa selkeällä toimintamallilla, joka perustuu moniammatilliseen osaamiseen ja eri toimijoiden saumattomaan yhteistyöhön.

Valiokunta lausuntoonsa SiVL 2/2019 vp (s. 3) viitaten kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että aluehallintoviranomaisen toimivalta valvoa oma-aloitteisesti koulujen ja oppilaitosten toimintaa voisi olla yksi keino vähentää niissä esiintyvää epäasiallista käytöstä. Tehokas valvonta on oikea-aikaisen puuttumisen ohella tärkeä osa lapsen ja nuoren oikeusturvaa.

Valiokunta pitää hyvänä, että kiusaamisen ennaltaehkäisemistä varten on tehty tukimateriaalia koulujen ja oppilaitosten käyttöön. Opetushallitus julkisti vuonna 2020 oppaan kiusaamisen vastaisesta työstä kouluissa ja oppilaitoksissa. Opetushallitus on myös käynnistänyt perusopetuksen valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden, lukion valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden sekä eräiden muiden määräysten päivittämisen vastaamaan esitettyä lainsäädäntöä.

Ilmoitusvelvollisuus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia sekä lukiolakia siten, että niissä säädetään opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Säännös vastaa perusopetuslain 29 §:n 7 momentin mukaista sääntelyä.

Valiokunnan asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille, että esityksen perusteluista jää epäselväksi opettajan tai rehtorin velvollisuus valvoa opiskelijoita koulumatkojen aikana. Saatuun selvitykseen viitaten valiokunta toteaa, että ehdotettuja säännöksiä ilmoitusvelvollisuudesta on sovellettava perusopetuslaissa olevan vastaavan säännöksen (29 §) mukaisesti. Säännös ei velvoita valvontaan koulumatkoilla, mutta koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on toimivalta puuttua kiusaamiseen opetuksen tai siihen liittyvän toiminnan aikana.

Asiantuntijalausunnossa on ehdotettu, että ilmoitusvelvollisuus toisella asteella säädettäisiin koskemaan vain oppivelvollisia. Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten katsoo, että ilmoitusvelvollisuutta ei voida rajata ehdotetulla tavalla, koska lain soveltamispiiriin kuuluu myös henkilöitä, jotka eivät ole oppivelvollisia ja ovat silti alle 18-vuotiaita.

Lapsen oikeudet

Valiokunta katsoo, että lakeihin ehdotetut säännökset lapsen edun ensisijaisuudesta osaltaan vahvistavat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (SopS 60/1991) toimeenpanoa Suomessa ja selkeyttävät opetuksen ja koulutuksen järjestäjän velvollisuutta ottaa lapsen etu ensisijaiseksi ratkaisuperusteeksi lasta koskevissa asioissa tapaus- ja tilannekohtaisesti. Ne myös osaltaan korostavat lapsen oikeutta esittää omat näkemyksensä ja saada ne huomioon otetuiksi itseään koskevissa asioissa.

Lapsen edun ensisijaisuutta koskevan säännöksen (3 a §) sijoittaminen perusopetuslain soveltamisalaa ja tavoitteita koskevaan 1 lukuun korostaa sen merkitystä kaikissa perusopetuslain mukaisissa toiminnoissa ja ilmentää hyvin myös sitä, että se on yksi lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleisperiaatteista, joita on sovellettava kaikkia lapsen oikeuksia tulkittaessa ja täytäntöön pantaessa. Vastaavalla tavalla lapsen edun huomioimista koskevan säännöksen sijoittaminen lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opetuksen tarkoitusta koskevaan säännökseen (2 §:t) sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain tavoitteita koskevaan säännökseen (2 §) muodostaa siitä kunkin lain läpileikkaavan periaatteen.

Valiokunta pitää erinomaisena, että osana hallituksen esityksen valmistelua on kuultu lasten ja nuorten mielipiteitä ja että ne on otettu huomioon säännösehdotuksia lausuntopalautteen perusteella tarkistettaessa (HE, s. 26).

Lakialoitteet LA 27/2020 vp ja LA 6/2021 vp

Sivistysvaliokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muutoksin ja ehdottaa lakialoitteiden hylkäämistä.

Toimenpideoitteet TPA 9/2019 vp, TPA 10/2019 vp, TPA 110/2020 vp ja TPA 117/2020 vp

Sivistysvaliokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muutoksin ja ehdottaa toimenpideoitteiden hylkäämistä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki perusopetuslain muuttamisesta

29 §. Oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 7 momenttia muutetaan siten, että koulun sijasta säännöksessä käytetään termiä ”oppimisympäristö”. Opetuksessa käytetään nykyisin koulun tilojen lisäksi muita tiloja ja ympäristöjä, esimerkiksi retki- paikkoja sekä digitaalisia oppimisympäristöjä, ja niiden kaikkien kuuluminen pykälän soveltamisalaan tulee ilmetä pykälästä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että säännös selkeästi velvoittaa puuttumaan myös havaittuihin syrjintätapauksiin, ja ehdottaa, että 7 momenttiin lisätään sana ”syrjinnästä”. Tällöin säännös on yhdenmukaisempi myös ehdotetun oppilaan velvollisuuksia koskevan säännöksen (35 §) kanssa.

36 §. Kurinpito. Hallituksen esityksen perustelujen (s. 40) mukaan opetuksesta epäämisen keston pidentämisen tavoitteena on, että oppilaan paluuta takaisin opetukseen on mahdollista suunnitella ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Tämä edellytys ei kuitenkaan käy ilmi pykälästä. Sivistysvaliokunta perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten ehdottaa pykälää täydennettäväksi siten, että siitä selkeästi ilmenee hallituksen esityksen perusteluissa todettu peruste evätä oppilaan oikeus nykyistä pidemmältä ajalta. Valiokunta painottaa hallituksen esityksessä (s. 30) todettua, että opetuksen epääminen on jatkossakin tarkoitettu vain sellaisia äärimmäisen poikkeuksellisia tilanteita varten, jolloin oppilas vaarantaa muiden oppilaiden tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien turvallisuuden taikka häiritsee kohtuuttomasti opetusta tai siihen liittyvää toimintaa.

36 h §. Oppilashuolto kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä. Valiokunta ehdottaa, että pykälän viimeiseksi sanaksi lisätään siitä epähuomiossa pois jäänyt sana ”jälkeen”.

42 a §. Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan muutoksenhakumenettelyä lain 8 a luvun mukaisen aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevan päätöksen osalta ei ole ollut tarkoitus muuttaa tässä yhteydessä. Valiokunta ehdottaa, että säännökseen lisätään maininta siitä, ettei lain 8 a luvussa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevasta päätöksestä haeta muutosta hallintotuomioistuimesta hallintovalituksena. Näiltä osin muutoksenhaku säilyy ennallaan siten, että edellä mainittuun päätökseen voi hakea muutosta kuntalain (410/2015) 16 luvun mukaisesti.

2. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

80 §. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään perusopetuslain 29 pykälää vastaavat muutokset viitaten mainitun säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

93 §. Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa. Pykälässä ehdotetaan nykytilaa vastaavasti säädettäväksi, että opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin.

Voimassa olevan lain säännökset kurinpitotoimivallasta on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan oikeustila on kuitenkin muuttunut oppivelvollisuuden laajentamista koskevan lainsäädännön myötä. Perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetyn oppivelvollisuuslain 2 §:n 4 momentin mukaan oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon. Koulutukset, joissa oppilas suorittaa oppivelvollisuuttaan, kuuluvat perustuslain 16 §:n 1 momentin alaan ja siten perusoikeuteen saada maksutonta perusopetusta (PeVL 43/2020 vp, s. 3).

Hallituksen esityksen mukaan (s. 42) oppivelvollisuuskoulutuksissa opetuksesta erottaminen tarkoittaa perustuslain 16 §:n 1 momentin mukaisen perusoikeuden jonkinasteista rajoittamista, minkä vuoksi esityksessä ehdotetaan, että esimerkiksi rehtorin toimivalta määräaikaista erottamista koskevissa asioissa täsmennetään säätämällä, että oppivelvollisen määräaikaisesta erottamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Perustuslakivaliokunta pitää edellä mainittua tulkintaa osin perusteltuna.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan kuitenkin huomiota siihen, että perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että hallinnollisen seuraamuksen määräämiseen sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä (PeVL 57/2010 vp, s. 5/I, PeVL 32/2005 vp, s. 2/II, PeVL 55/2005 vp, s. 2/I). Valiokunta on pitänyt nimenomaisesti kurinpitorangeistuksen määräämistä merkittävänä julkisen vallan käyttönä (PeVL 18/2007 vp, s. 7/I).

Perustuslakivaliokunnan mielestä toimivalta pykälän 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettujen kurinpitoseuraamusten määräämiseen on osoitettava oppivelvollisuuskoulutuksen osalta viranomaiselle, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Muulle kuin viranomaiselle voidaan antaa seuraamuksen määräämisessä viranomaista avustava ja täydentävä rooli (ks. PeVL 57/2010 vp, s. 5/II). Päätöksenteko voidaan perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan järjestää esimerkiksi siten, että ammatillisen oppilaitoksen rehtori tekee viranomaiselle esityksen kurinpitoseuraamuksen määräämisestä.

Sivistysvaliokunta yhtyen perustuslakivaliokunnan edellä selostettuun kantaan ja sen perusteluihin katsoo, että pykälää on tarpeen muuttaa siten, että opiskelijan kurinpitoseuraamuksista määräämistä koskeva toimivalta säädetään viranomaiselle myös yksityisiä ammatillisen koulutuksen järjestäjiä koskien.

Julkisina viranomaisina toimivien koulutuksen järjestäjien toimivalta päättää edellä mainituista kurinpitotoimista on momentin nojalla koulutuksen järjestäjän asettamalla monijäsenisellä toimielimellä. Kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämissä oppilaitoksissa toimivalta edellä mainituissa kurinpitotoimissa voidaan antaa vain monijäseniselle toimielimelle kuntalain (410/2015) 91 §:n 3 momentin mukaisesti. Toimivallan säätäminen monijäseniselle toimielimelle oppilaitoksen ylläpitäjästä riippumatta on tarpeen opiskelijoiden oikeusturvan yhdenvertaisen toteutumisen kannalta.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Sivistysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään erityissäännös, jonka mukaan rekisteröidyn yhteisön tai säätiön tässä laissa järjestämässä koulutuksessa olevan oppivelvollisen opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättävä taho on koulutuksen järjestäjän sijaintikunnan asettama monijäseninen toimielin. Toimielin ottaa asian käsiteltäväkseen ja päätettäväkseen rehtorin esityksestä.

Valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin lisätään säännös, jonka mukaan kunnan monijäsenisen toimielimen on annettava momentissa tarkoitettu päätös tiedoksi koulutuksen järjestäjälle, joka on päätöksen tekemistä rehtorin toimesta esittänyt. Tämän tarkoituksena on varmistaa se, että koulutuksen järjestäjä saa tiedon toimielimen päätöksestä ja voi siten toteuttaa sille lain 82 §:n 3 ja 5 momentissa säädetty tiedoksiantovelvoitteet. Päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan muutoin hallintolakia (434/2003).

Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten ehdottaa 1 momenttia muutettavaksi myös siten, että rehtorin toimivalta kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta oppilaitoksesta ja asuntolasta koskee muita kuin oppivelvollisia.

Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin selkeyden vuoksi lisätään, että koulutuksen järjestäjä tai kunta nimeää opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa toimielimeen lisäksi tutkinnon suorittajan koulutussopimustyöpaikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustajan, ja myös, että koulutuksen järjestäjä tai kunta päättää tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta.

Valiokunta saatuun selvitykseen viitaten tuo esille, että edellytetty muutos ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 93 §:n 1 momenttiin on merkittävä muutos voimassa olevaan nykytilanteeseen, kun yksityiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät eivät jatkossa voi tehdä oppivelvollisia koskevia säännöksessä mainittuja kurinpitopäätöksiä oppilaitoksissa. Jotta päätöksenteon sujuvuus voidaan varmistaa, edellyttää se koulutuksen järjestäjiltä ja kunnilta yhteisten käytännön toimintamallien suunnittelua ja tiivistä yhteistyötä. Kyseessä on uusi lakisääteinen tehtävä kunnille.

109 §. Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevassa asiassa. Sivistysvaliokunta saamaansa selvitykseen viitaten ehdottaa, että edellä selostetusta 93 §:n muutoksesta johtuen pykälään lisätään uusi 6 momentti, jolla turvataan se, että kunnan asettamalla monijäsenisellä toimielimellä on käytössään kaikki välttämättömät tiedot, joita se tarvitsee oppivelvollisen opiskelijan kurinpitoa koskevan asian ratkaisemiseksi.

3. Laki lukiolain muuttamisesta

40 §. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään perusopetuslain 29 pykälää vastaavat muutokset viitaten mainitun säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

4. Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

2 §. Koulutuksen tavoitteet. Valiokunta ehdottaa, että säännöksen 1 momentissa olevasta sanasta ”tutkinto-koulutukseen” poistetaan tarpeeton väliviiva.

26 §. Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen. Valiokunta saadun selvityksen perusteella ehdottaa, että pykälään ehdotettu säännös opetukseen osallistumisen epäamisessä sovellettavasta laista siirretään pykälän viimeiseksi virkkeeksi. Tällöin pykälästä käy selkeästi ilmi, että myös kunnan järjestämässä koulutuksessa sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain epäämistä koskevia säännöksiä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 127/2021 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää lakialoitteisiin LA 27/2020 vp ja LA 6/2021 vp sisältyvät lakiehdotukset.

Eduskunta hylkää toimenpideoitteet TPA 9/2019 vp, TPA 10/2019 vp, TPA 110/2020 vp ja TPA 117/2020 vp.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan perusopetuslain (628/1998) 36 c ja 42 e §, sellaisina kuin ne ovat, 36 c § laissa 477/2003 ja 42 e § laissa 959/2015,

muutetaan 5 §:n 1 momentti, 29 §:n 7 momentti, 35 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 ja 3 momentti, 36 a §:n 1 ja 2 momentti, 36 h §, 42 §:n johdantokappale ja 3 kohta sekä 42 a ja 42 b §,

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 1 momentti laissa 1216/2020, 29 §:n 7 momentti ja 36 h § laissa 1267/2013, 36 §:n 1 ja 3 momentti sekä 36 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 477/2003, 42 §:n johdantokappale ja 3 kohta sekä 42 b § laissa 959/2015 ja 42 a § laissa 831/2019, sekä

lisätään lakiin uusi 3 a § ja 42 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 959/2015 ja 1216/2020, uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Soveltamisala ja tavoitteet

3 a §

Lapsen edun ensisijaisuus

Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

5 §

Muu opetus ja toiminta

Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7.—9. vuosiluokan yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Kunta päättää aikuistenperusopetuksen järjestämisestä.

---

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

35 §

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

36 §

Kurinpito

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palautumisen tukemiseksi.

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäamisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

36 h §

Oppilashuolto kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty 36 §:n 1 momentissa tarkoitettu kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi 36 §:n 2 tai 3 momentin nojalla, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa 36 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden jälkeen.

42 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta, jollei tässä laissa toisin säädetä, jos päätös koskee:

3) 17 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen järjestämistä ja erityiseen tukeen kuuluvia 31 §:n mukaisia tulkittamis- ja avustajapalveluja, muita opetuspalveluja ja erityisiä apuvälineitä;

Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

42 a §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja muuhun tämän lain nojalla annettuun päätökseen, lukuun ottamatta 8 a luvussa tarkoitettua aamu- tai iltapäivätoimintaa koskevaa päätöstä, haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

42 b §

Muutoksenhaku aika

Oikaisuvaatimus 42 §:ssä tarkoitetussa asiassa aluehallintovirastoon, valitus hallintotuomioistuimeen 42 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä ja valitus päätöksestä, joka koskee oppilaalle annettavaa kirjallista varoitusta sekä määräaikaista erottamista, tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tässä pykälässä tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

2.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 88 §,
muutetaan 2 §:n 2 momentti, 85 §:n 4 momentti, 93 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentti sekä 94 §:n 2 momentti, sekä
lisätään 80 §:ään uusi 6 momentti ja 109 §:ään uusi 6 momentti seuraavasti:

2 §

Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus

---

Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Koulutusta alle 18-vuotiaalle opiskelijalle suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

80 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

85 §

Kurinpito

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 99 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

---

93 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Rekisteröidyn yhteisön tai säätiön tässä laissa järjestämässä koulutuksessa olevan oppivelvollisen opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää kuitenkin kyseisen koulutuksen järjestäjän kotipaikan mukaisen kunnan asettama monijäseninen toimielin rehtorin esityksestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen on annettava kyseinen päätös tiedoksi koulutuksen järjestäjälle. Muiden kuin oppivelvollisuuslaissa tarkoitettujen oppivelvollisten osalta korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää rehtori.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa monijäsenisessä toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Koulutuksen järjestäjä **tai kunta** nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä **tai kunta** nimeää toimielimeen lisäksi tutkinnon suorittajan koulutussopimustyöpäikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Koulutuksen järjestäjä **tai kunta** päättää tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on yksilöitävä kurinpitotoimen syynä oleva teko tai laiminlyönti, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 85 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle. Kurinpitotoimea harkittaessa on otettava huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso.

Kurinpitotoimesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskeluoikeuden pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös, ja 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. Opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

109 § (Uusi)

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä annettava 93 §:n 1 momentissa tarkoitettulle kunnan monijäseniselle toimielimelle välttämättömät tiedot mainitun säännöksen mukaisiin tehtäviin kuuluvan asian ratkaisemiseksi. (Uusi)

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

3.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lukiolain (714/2018) 41 §:n 4 momentti sekä 44 ja 52 §,
muutetaan 2 §:n 2 momentti, 30 §:n 2 momentti, 41 §:n 1 ja 3 momentti, 42 §:n otsikko sekä 1
ja 4 momentti, 50 ja 51 § sekä 54 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin niistä on 41 §:n 1 momentti laissa 1217/2020, sekä
lisätään 40 §:ään uusi 7 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

2 §

Lukiokoulutuksen tarkoitus

Lukiokoulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lisäksi koulutuksen tarkoituksena on antaa opiskelijoille valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen. Koulutusta alle 18-vuotiaalle opiskelijalle suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

30 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Opiskelijan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Kurinpidosta säädetään 7 luvussa.

40 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

41 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä säädetyt toimenpiteet ovat kurinpitotoimia. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8 §:ssä.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentele-

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

vän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 32 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

---

42 §

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitotoimen täytäntöönpano

Ennen 41 §:n 1 tai 4 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskelija ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 41 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Edellä 41 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä tulee antaa päätös ja 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta sekä kirjallisen varoituksen antamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin tai koulutuksen järjestäjän niin päättäessä rehtori. Rehtorille voidaan antaa toimivalta päättää korkeintaan kolme kuukautta kestävästä oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta. Rehtorille ei voida kuitenkaan antaa toimivaltaa päättää oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun oppivelvollisen määräaikaisesta erottamisesta oppilaitoksesta.

---

50 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja muuhun tämän lain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

51 §

Muutoksenhakuaika

Oikaisuvaatimus aluehallintovirastoon 49 §:ssä tarkoitettussa asiassa, valitus 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä sekä valitus päätöksestä, joka koskee opiskeli-

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

jalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista taikka asuntolasta erottamista määräajaksi tai lopullisesti, tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

54 §

Valituskiellot

Muuhun 41 §:n nojalla tehtyyn päätökseen kuin varoitusta, määräaikaista erottamista oppilaitoksesta taikka asuntolasta erottamista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 2 §, 20 §:n 2 momentti ja 26 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Koulutuksen tavoitteet

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus antaa opiskelijalle valmiuksia hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen **tutkintokoulutukseen**, ohjaa jatko-opinto- ja työelämäsuunnitelman laadintaan sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärä ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto taikka ammatillinen tutkinto. Koulutusta alle 18-vuotiaalle opiskelijalle suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

20 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Opiskelijan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

26 §

Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen

Koulutuksen järjestämisessä sovelletaan, mitä asianomaisen järjestäjän osalta perusopetuslaissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään opetuksen julkisuudesta, kokeilusta, erityisopetuksen tai erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä, oppilas- ja opiskeluhuollosta, henkilöstöstä, yhteistyöstä opiskelijoiden huoltajien kanssa, oppilas- tai opiskelijakunnasta, koulutuksen arvioinnista sekä tietojensaannista ja henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi sovelletaan, mitä asianomaisen koulutuksen järjestäjän osalta kurinpidosta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään perusopetuslain 36 ja 36 a—36 g §:ssä lukuun ottamatta jälki-istuntoa koskevaa sääntelyä, lukiolain 40—48 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80, 85—93 ja 115 §:ssä sekä mitä kurinpitotoimien muutoksenhausta säädetään mainituissa laeissa. ~~Opetukseen osallistumisen epäämiseen kuitenkin sovelletaan, mitä epäämisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.~~ Jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitetun osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään. **Poiketen siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, opetukseen osallistumisen epäämiseen sovelletaan, mitä epäämisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.**

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa kurinpitosääntelyn muutosten vaikutuksia opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan sekä oppilashuollon palvelujen toimivuuteen tilanteessa, jossa oppilaalta tai opiskelijalta on evätty oikeus opetukseen, ja antaa siitä selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2022 loppuun mennessä.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Helsingissä 10.2.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Paula Risikko kok
varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Marko Asell sd
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Ville Kaunisto kok
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Mikko Ollikainen r (osittain)
jäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr
varajäsen Sari Multala kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää tärkeänä, että hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin kouluturvallisuuden ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi puuttamalla lainsäädännön keinoin koulukiusaamiseen ja -väkivaltaan. Esitys on siis tavoitteiltaan hyvä ja esitykset kannatettavia.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä suhtautuu kuitenkin valiokunnan kuulemien asiantuntijoidenkin näkemysten perusteella epäilevästi siihen, ovatko hallituksen esittämät toimenpiteet riittäviä.

Esityksessä ehdotetaan muun muassa, että oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan turvallisena opiskelun turvaamiseksi evätä jäljellä olevaksi päiväksi ja sitä seuraavaksi päiväksi. Valiokunta on jopa lieventämässä tätä muotoilua.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä näkee, että opetuksen epäämismahdollisuuden tulee olla pidempi, kuten lakialoitteessa LA 6/2021 vp esitetään. Kuluva työpäivän tai korkeintaan seuraavan päivän opetuksesta poistaminen ei tosiasiallisesti riitä korjaamaan tilannetta, jossa esimerkiksi toisen oppilaan kouluturvallisuus on uhattuna. Seuraavana työpäivänä esimerkiksi väkivallan tekijä ja uhri palaavat samoille oppitunneille. Tilanteet on tarpeen voida rauhoittaa voimallisemmin kouluyhteisössä ja käynnistää voimallisemmin myös tekijän oppilashuollollinen tuki.

Asiantuntijalausunnoissa samaa linjaa tukee myös Suomen Rehtorit ry, joka esittää viiden työpäivän epäämisoikeutta.

Esityksen mukaan vain monijäseninen ja varsin monialainen toimielin pystyy päättämään opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä esittää, että mahdollisesti hyvinkin akuutissa tilanteessa tällaista byrokratiaa on vältettävä ja rehtorin oikeuksia kasvatettava niin, että perusopetuksen rehtorilla on oikeus enintään kahden viikon määräaikaiseen erottamiseen, mikäli rehtori arvioi, ettei monijäsenistä toimielintä tarvita ja oppilaan huoltaja tähän suostuu. Muilta osin prosessi olisi sama kuin monijäsenisen toimielimen päättäessä asiasta. Toisella asteella rehtorilla on jo oikeus opiskelijan määräaikaiseen erottamiseen, ja vastaava oikeus tarvitaan myös perusopetukseen.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä tunnistaa, että kouluväkivaltaan puututaan kurinpidollisten keinojen lisäksi myös ennaltaehkäisyllä ja toisaalta jälkihuollolla. Etelä-Karjalassa vuonna 2019 käyttöön otettu toimintamalli, jolla puututaan lainvastaisiin tekoihin kouluissa, on osoittautunut tehokkaaksi. Yleisimpien tekojen varalle on luotu selkeät toimintamallit, joiden mukaan tehdään ilmoituksia sosiaaliviranomaisille ja poliisille matalalla kynnyksellä. Tärkeänä osana toimintaa on myös moniammatillinen työryhmä, jonka tavoitteena on ehkäistä alle 15-vuotiaiden lasten ja nuorten uusintarikollisuutta. Ensimmäisen toimintavuoden aikana yksikään ryhmään ohjattu

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp
Vastalause

nuori ei ole usunut tekoaan. Uuden toimintamallin hyvät tulokset antavatkin aihetta ottaa vastaava malli käyttöön koko maassa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2., 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 29 ja 36 a § muutettuina ja 36 j § lisättynä kuten lakialoitteessa LA 6/2021 vp seuraavasti:

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan turvaamistoimena evätä työpäivän ajaksi ja enintään kolmeksi seuraavaksi työpäiväksi, jos on olemassa vaara, että oppilaan oma tai toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Epäämisen jälkeen oppilaalla on velvollisuus keskustella näiden päivien aikana henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa, ja näiden on varmistettava oppilaan tarvitsema tuki epäämisen aikana sekä kouluun palattaessa. Tavoitteena on tehdä arvio oppilaan oppilashuollollisesta ja muusta tuesta jatkossa.

Epäämisestä on välittömästi ilmoitettava kouluterveydenhuollolle sekä sosiaalitoimesta vastaavalle taholle. Saatuaan tiedon epäämisestä myös näillä tahoilla on velvollisuus ryhtyä kiireellisesti yhdessä oppilashuollon muiden toimijoiden kanssa selvittämään oppilaan ja hänen perheensä hyvinvoinnin tila.

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. ~~Opetuksen järjestäjän tulee kurinpito-toimeä harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso.~~ Ennen kurinpito-toimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp
Vastalause

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetus-suunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja op-pimista seurataan. Oppilaan huoltajalle on varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman laa-dintaan.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä oikeuden-käynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, ja lisäksi, mitä jäljempänä 4 momentissa säädetään.

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulu-sa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaaran-tunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, mää-räaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, että päätös ei ole lainvoimainen.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Määräaikaisesta erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toi-mielin tai enintään kahden viikon määräaikaisesta erottamisesta voi päättää myös koulun rehtori, mikäli rehtori arvioi, ettei monijäsenistä toimielintä tarvita ja oppilaan huoltaja tähän suostuu. So-siaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa. Kirjallisen varoituk-sen antamisesta voi opetuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös koulun rehtori.

36 j § (Uusi)

Rehtorin ja opettajan päätösvalta eräissä tilanteissa

Tämän lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettua jälki-istunnosta päättää rehtori tai oppilaan ope-ttaja, 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua oppilaan määräämisestä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, ja pykälän 4 momentissa tarkoitettua tehtävien suoritta-misesta työpäivän päätyttyä päättää oppilaan opettaja. Mainitun pykälän 2 momentissa tarkoite-tusta oppilaan määräämisestä poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epämisestä päättää rehtori.

Suorittamattomista jälki-istunnoista tehdään lukuvuositodistuksiin merkintä.

Helsingissä 10.2.2022

Kaisa Juuso ps
Ari Koponen ps